

A jövő klinikája a jelenben

Mielőtt körbevezet birodalmán — a három nagy értékű és nagyszerű berendezést bemutatandó —, korántsem panaszképp, de fontosnak tartja elmondani: a három műszer közül kettő valóban csúcstechnika. A harmadikon, — a komputer-tomográf — már túlhaladt az idő.

Furcsa ezt hallani — egy lerobbant műszerezettségű bíró országban — egy olyan orvosi berendezésről, amelyet egy éve még vágyva vágytak orvosok és betegek egyaránt a dél-alföldi régióban.

De hát a professzor úr más léptékekkel mér, mint e kis ország igénytelenségre kárhozott betegsádalma. S hogy miért éri szakmai kritika a CT-t? Nos hát, amikor — a magyarországi csomag-program keretében — e műszert megrendelték, a nemzetközi piacon még jónak minősítették. Csakhogy a megrendelés időpontja óta eltelt jó néhány év, s mire a gép hozzánk megérkezett, majd használatba vétetett, a nemzetközi piacon már lényegesen korszerűbb berendezéseket kínáltak.

A közepes teljesítményű CT mellett azonban itt — a pillanatnyilag csúcstechnikának számító — angiográfia és az ultrahangos műszer. Így a triumvirátus a legkorszerűbb röntgendiagnosztikai egységet alkotja. A betegségek, elváltozások kivizsgálására, kimutatására hivatott és alkalmas képalkotó diagnosztikai műszerek nemcsak az új klinikai tömb agy- és baleseti sebészeinek, ideg- és elmegyógyászainak munkáját segítik, hanem a Dél-Alföld gyógyítóintézményeinek diagnosztikus hátterét biztosítják.

CT-re várva

A komputertomográfos vizsgálatra még este 6-kor is várakoznak. Itt két műszakban — hamarosan éjszaka is — dolgoznak orvosok, aszisztensek, hogy a Dél-Alföldön CT-re várakozók hatalmas táborát folyamatosan vizsgálhassák. A régió egészségügyi intézményei a sürgősségi sorrend felállításával kérik pácienseik előjegyztetését. Mindennapra külön névlista készül: ki, hány órára jelenjen meg. Életveszélyes esetekben a vizsgálat természetesen soron kívül elvégeztetik. Körülbelül félóránként fekszik új beteg a CT alá. Naponta 40-50 páciens fordul meg itt, s hiába a valóban megfeszített munka, nem ritka a néhány hónapos várakozási idő arra a műszerre, amely a szervezet, de főleg az agy betegségeit, rendellenességeit mutatja meg.

Az üvegfalon innen és túl

A CT-laborban az üvegfalon túl, a műszer alatt egy férfi fekszik. Milyen korú lehet, nem tudom. Az arcát nem látom, csak az agyáról készülő képet, melyről Heiner doktor magyaráz az üvegfalon innen

Világ színvonalú műszerek. Csúcstechnika. Jövő a jelenben. Mindez érvényes az új klinikai tömb röntgen- és képalkotó diagnosztikai részlegére, ahol három igen drága nyugati műszer segíti a gyógyítókat a test legapróbb és legelrejtettebb részleteinek milliméterpontos feltérképezésére.

Vendéglátóm és kalauzom Vadin Gábor professzor joggal elégedett. Nem kevés harc után végtére is napjaink legkorszerűbb diagnosztikai műszereivel felszerelt klinikát igazgathat, kiváló — javarészt fiatal orvosokból álló — csapatot irányíthat.

A férfi magányára gondolok, mert hát bámulom ugyan a csúcstechnikát, a teljesen fájdalommentes vizsgálatot, de ő ott benn, mégiscsak egy géppel fekszik egy szobában 40 percen át. A géppel és gyöttrő gondolataival: vajon van-e, s mekkora a baj? S a csodáltnivaló technika, amely hamarosan uralja majd a gyógyítást, mérhetetlen távolságra taszít beteget a gyógyító embertől. De minden érzélgősséget félretéve, végül is egy a fontos: a baj felfedezése s mihamarabbi sikeres orvoslása.

A még újabb technika pedig már itt van. Magyarországon először végeztek — néhány hónappal ezelőtt — itt az új klinikán olyan sebész beavatkozást, amelynek során nem műtéti úton, hanem leszívással távolítottak el cisztát az agyból. Történt ez az úgynevezett szterotaxiás műszer segítségével, amely lehetővé teszi az agyban levő kóros elváltozás pontos meghatározását, s adatokat szolgáltat az elváltozással kapcsolatos valamennyi tudnivalóról. A műszerrel készült kép nyomán megadhatók azok a koordináták, melyek segítségével milliméteres

mindössze tíz esetben alkalmazott módszer.

Vérerek a monitoron

A szomszédos szobában az ultrahang működésének bemutatásához Morvai Zita doktornő a professzor közreműködését kéri. A doktornő a professzor karjára, a vénához helyezi az ultrahangos berendezés „kameráját”, s a képernyőn, a monitoron pillanatokon belül látható a vér áramlása, az erek állapota. Persze a gépet működtetni, de főleg, a látható képet értelmezni, a diagnózist megállapítani korántsem így egyszerű. Külön tudomány e csodamasinával bánni. Az ultrahanggal az ízületektől kezdve a hason át, az erekig, mindent lehet vizsgálni. Al-

pontossággal megmondható, hogy az elváltozás megközelítésére alkalmas eszközt a sebész milyen szögbe állítsa be, milyen mélységig hatolhat az agyba. Az agyciszták leszívásán túl az agy szövettani vizsgálatára, a rosszindulatú daganatok diagnosztizálására is módot ad e még

kalmazásával immáron elhagyható — sok egyéb — a beteg számára megterhelő, mi több, fájdalmas és drága vizsgálat.

Játék a képpel

A két és fél millió márkáért vásárolt számítógépes angiográfus berendezés méltóságteljesen emelkedik a vizsgálóasztal fölé. Dr. Nagy Endre vezényli a műszert, s mutatja hogy a gép egy gombnyomásra a páciensét jószerével körbejárja. A műszertartó kar sínen mozgatható, így a beteg feje búbjától a lába ujjáig mindenről képet alkot, a szervezetbe fecskendezett kontrasztanyag útját követve. E műszert itt kivált az agy vizsgálatára használják, az agyi erek pontos feltérképezésére. Nemcsak hosszanti irányban, hanem a beteg teste felletti félkörben is mozgatható. A monitorokon megjelenő képekkel aztán lehet „játszani” — mondja a doktor. A kritikuskak ítélt részeket kinagyíthatók, forgathatók, a felvétel a vizsgálat után visszajátszható, bármikor újra megnézhető. A monitoron megjelenő kép aztán „átvándorol” számítógépes digitális képalkotásra.

S ezáltal szükségte-lenné válik a képi tárolás — fűzi tovább a professzor. Az adatok ugyanis lemezen tárolhatók. A nyugati országokban mód van arra is, hogy példának okáért egy müncheni klinikán rögzített angiográfias felvétel adott esetben lehívható egy washingtoni gyógyintézetben. E nemzetközi rendszerbe bekapcsolódni legfeljebb ha a távoli jövőben tudunk. Pillanatnyilag sokkal fontosabb, hogy a monitorokon megjelenő kép kivetíthető az épület nagy előadójába, s így az új berendezés segítségével kiválóan oktatható a modern radiológia.

Fanatikus hobbisták

Így nevezte a professzor e csodaműszerek ismerőit, kezelőit, kik több műszakban, arcpirítóan kevés fizetésért, fanatikus megszállottsággal és hihetetlen élvezettel dolgoznak e csúcstechnikával. Elvezetett, hiszen ritka kivételek ok, kiknek megadott e szegény hazában, hogy a világ pillanatnyilag legkorszerűbb műszereivel kutathatják a gyógyítandó bajt. A szakemberek előkészítése, kiképzése magánakciók útján, magánkapcsolatok révén biztosított. A műszereket vezénylők mindegyike néhány hetet töltött tanulmányúton Nyugat-Németországban, Hollandiában vagy Svédországban.

Hiszen csak nálunk számít csodaként mutogatható különleges szigetnek a röntgendiagnosztika eme technikai színvonala. Nyugat felé mindez magától értetődő és természetes. A külhoni kórházak mindegyikében ott sorakozik a CT, az angiográfia és az ultrahang.

Egérfogó

A nyomozó rendkívül udvarias volt. Először azt kérdezte, ismerem-e azt a viccet, hogy Kádár, Breznyev és Nixon utaznak egy repülőgépen... Aztán arról faggatott, mikor találkoztam utoljára J. I.-vel, mit csináltunk, merre jártunk, miről beszélgettünk, hány-szor aludt nálam alberleti padlásszobámban. Nem tudtam mire vélni a dolgot. Nem akkor, amikor „segítséget ajánlott segítségért”, hanem amikor megtudtam, hogy J. I. ellen izgatás címén eljárás folyt, s később mástól évet kapott. J. I. osztályunk legtisztább és legbecsületesebb tagja volt. Egyenes és okos parasztyerek. KISZ-titkár, akire hallgattunk, s aki hallgatott másokra. S néhány évvel később lecsukták, mert „a szabadságot választott” osztálytársainknak leveleiben politikai vicceket írt. Mindez 1970-ben történt. Vajon szegény barátom, aki a napokban eszembe jutott, mit írna ma önéletrajzába: KISZ-titkár és/vagy politikai elítélt voltam? Tudom, az ő életrajza ma is tiszta, nem használta ki KISZ-es múltját sem, s most sem tülekedik a húsfaszéknál. Manapság azonban egyre több a

lyuk az (ön)életrajzon,

mind többen igyekeznek — karriervágyból, félelemből, bizalmatlanságból — sorban állni a politikai patyolatszalonok ajtajainál, a foltozósabókánál, a kozmetikánál, felkapottak a szellemi plasztika sebészei. Mert ugyan visszakaptuk a vasos és immár meglehetősen mulatságos személyi anyagainkat, vannak, akik most szeretnék világgá kürtölni: hogy ők már harminc éve ellenzékiek; hogy ők mindig megmondták (igaz, csak otthon, a nagynénivel beszélgetve), ennek nem lesz jó vége; hogy őket bekényszerítették a pártba (arról, hogy mennyien kapartak a tagságért, nem szól a fáma, pedig jól tudjuk, ez volt a közélet és politikai cselekvés egyetlen terepe, s azt is, hogy az értelmiségtől stagnáló keretszámok óvtak, nehogy a munkáspárt elveszítse munkás jellegét); hogy ők időben döntöttek a kilépésről, hamar felismerték a hajszálrepedéseket a monolitömbön és sorolhatnám. Éppoly intenzitással születnek az egynézőpontú memoárok, mint évtizede, a nagy emlékezésirodalmi reneszánsz idején, az olvadás kezdetén. Minderről Brennernek egy régi Lúdas-rajza jut eszembe. A jobb napokat látott épület előtt hosszú sor kígyózik. A falon cégéttábla: Magyar Partizán Szövetség. Mellette kirajszögözött papírlap ezzel a szöveggel: „Felvétel naponta 14 és 18 óra között.” Akkor azzal viccelődünk meglehetősen kesernyén, hogy ha nekünk annyi partizánunk lett volna, mint amennyi tagja a szövetségnek van, nem lett volna szükség a szovjet katonák bevonulására. Ma úgy tűnik, ha annyi ellenzéki dolgozott volna az elmúlt harminc évben Magyarországon, mint ahányan visszamenőleg annak vallják magukat, nem is tudnánk, mit rontottunk el, mi fán terem a szocializmus.

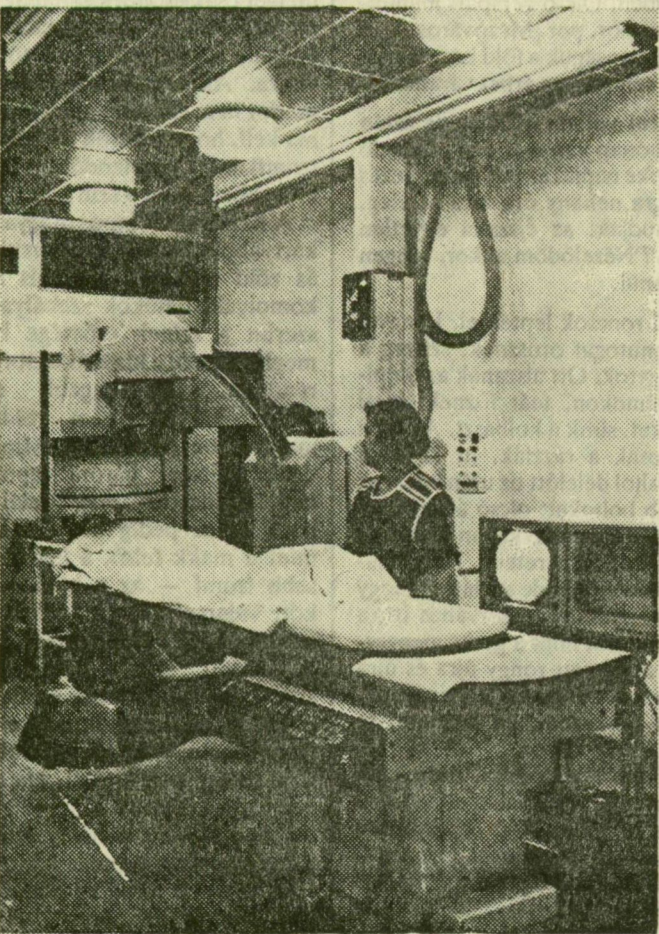
Azt tartja a mondás, minden ember élete egy regény. Bizonyára így van. Az is igaz, nem minden regény tart számot közérdeklődésre. Most elérkeztünk a „fejlődési spirálnak” arra a fokára, ahol egy embernek akár több élete, több (ön)életrajza is lehetséges. Különböző korokban más-más színezettel, különféle használati variációkkal. Mindez egy pontig magánügy. A tömegkommunikáció hullámverésében viszont kiábrándító a szemmel látható köpönyegforgatás, a kinyilatkoztatások és ítélezések érthetetlen magabiztossága, a hamis beállítás, a magyarázkodás, a helyzettel való visszaélés.

Mindenkinek az életében akadhatnak lyukak, de nem muszáj ezekből kitüntetést vagy meghurcolásnyomot erőltetni. A világhírű krimiíró, Agatha Christie életrajzírói sem tudnak elszámolni fiatal életének egy szakaszával; hány neves, ám érzelmileg kishibás politikus karrierje tört ketté; s ma Magyarországon hány ember fél, hogy fejére olvassák múltjának egy-egy döntését, elveszik állását, pecsétet ejtenek életén. Akkor, amikor az új hatalom a megértés-tolerancia-pluralizmus szentháromságát ígerte. Mi lesz a negyvenéves dicsőséggel, amikor készülnek a régi családi címerek új másolatai, nagyító alá kerülnek a nemesi rokonságok, nyugati kapcsolatok, gallyazzák a családfákat?! Olyan ez, mint az a bizonyos bunda: kifordítom, befordítom... Az ősi magyar ló pedig ingatja a fejét. Most éppen jobbra. És lefelé néz...

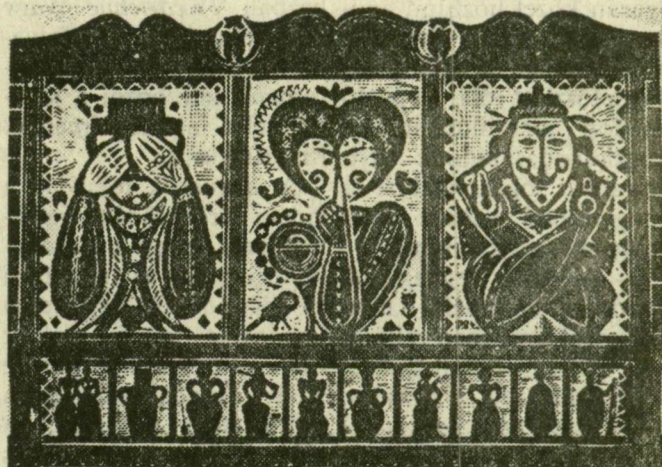
Kisbolygó

Az üvegfalon túl a komputertomográf és innen a vezénylőpult.

Az ultrahangberendezés (Somogyi Károlyné felvételei)

Kalocsai Katalin

Papp György linómetszete